

၉၈၈၅၅

რობერტ მუზილი

უთვისებო კაცი (II)

დიდგენის
ბიბლიოთეკა

რობერტ მუზილი
უთვისებო კაცი (II)
ადოლფ ფრიზეს რედაქციით

Robert Musil (II)
DER MANN OHNE EIGENSCHAFTEN
Herausgegeben von Adolf Frisé

გერმანულიდან თარგმნა მათა ბადრიძემ

გარეკანზე: ლეონ სპილიარის „ავტოპორტრეტი“

© გამომცემლობა „დიოგენე“, 2011, 2024
ყველა უფლება დაცულია.

ISBN 978-9941-11-849-4

[www. diogene. ge](http://www.diogene.ge)

სარჩავი

მისამე ნაწილი - ათასწლოვანი სამეფოსკენ (ღამნავაჰევი)

1. დავიწყებული და	11
2. ნღობა.....	17
3. დილა მგლოვიარე სახლში.....	31
4. „მე ერთი ამხანაგი მყავდა...“	40
5. ისინი ცუდად იქცევიან	49
6. პატივსაცემმა მოხუცმა, როგორც იქნა, სიმშვიდე პოვა.....	58
7. უღრიხი კლარისას წერილს იღებს	62
8. ორნი ოჯახში	67
9. აგატა, როცა მას უღრიხთან ლაპარაკი არ შეუძლია	79
10. ექსკურსია შვედურ სანგარზე. მომდევნო ნაბიჯის მორალი.....	89
11. წმინდა საუბრები. დასაწყისი.....	105
12. წმინდა საუბრები. ცვალებადი გაგრძელება	114
13. უღრიხი უკან ბრუნდება და გენერლისგან იგებს ყველაფერს, რაც გამოტოვა	138
14. სიახლე ვალტერთან და კლარისასთან. დამდგმელი და მისი მაყურებელი	149
15. ანდერძი.....	165
16. დიოთიმას დიპლომატ მეუღლესთან შეხვედრა.....	178
17. დიოთიმამ საკითხავი ლიტერატურა გამოცვალა	188
18. მორალისტის სირთულეები წერილის წერისას.....	202
19. წინ მოორსბრუგერისკენ.....	210
20. გრაფ ლაინსდორფს საკუთრებასა და განათლებაში ეჭვი შეაქვს.....	226
21. ჩაყარე ცეცხლში ყველაფერი, რაც გაბაღია, ფეხსაცმელების ჩათვლით.....	241
22. დანიელის თეორემის კონიატოვსკისეული კრიტიკიდან შეცოდებამდე. შეცოდებიდან დის ამოუცნობ გრძნობებამდე	257
23. ბონაღეა, ანუ რეციდივი	276
24. აგატა მართლა აქ არის	294
25. სიამის ტყუპები	303
26. გაზაფხული ბოსტანში	316
27. გენერალი შტუმი აგატას მალე საზოგადოებას გააცნობს	343
28. გადაჭარბებული მხიარულება.....	351
29. პროფესორი ჰაგაუერი ხელში კალამს იღებს	364
30. უღრიხი და აგატა მიზეზს მომხდარის შემდეგ ეძებენ	374
31. აგატას თვითმკვლელობა სურს და ერთ მამაკაცთან აბამს ნაცნობობას	384
32. ამასობაში გენერალს უღრიხი და კლარისა ფსიქიატრიულ კლინიკაში მიჰყავს.....	400
33. გიჟები კლარისას ესალმებიან	406
34. დიდი მოვლენა მზადდება. გრაფი ლაინსდორფი და მდინარე ინი	427

35. დიდი მოვლენა მზადდება. მთავრობის მრჩეველი მეზერიჩერი	430
36. დიდი მოვლენა მზადდება. თან ნაცნობებსაც ხვდები.....	439
37. ერთი შედარება	455
36. დიდი მოვლენა მზადდება. თან ნაცნობებსაც ხვდები.....	466
37. ერთი შედარება	482
38. დიდი მოვლენა მზადდება. მაგრამ ეს არავის შეუმჩნევია გამოქვეყნებულია გარდაცვალების შემდეგ	518
39. შეხვედრის შემდეგ.....	518
40. გამრჯე კაცი	523
41. და-ძმა მეორე დილას	533
42. ზეციური კიბით უცხო ბინაში	539
43. გამრჯე კაცი და უქნარა. და აგატაც	544
44. მნიშვნელოვანი საუბარი.....	553
45. სხვადასხვა გასაოცარი მოვლენის დასაწყისი	564
46. მთვარის სხივები დღისით	571
47. ადამიანთა შორის	582
48. გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი	591
49. საუბრები სიყვარულზე.....	600
50. სირთულეები იქ, სადაც მათ არ ეძებენ.....	602
51. არ არის ადვილი, გიყვარდეს.....	606
52. ზაფხულის დღის სუნთქვა.....	617

მეორე ნიგნი

მესამე ნაწილი

ათასწლოვანი სამეფოსკენ
(დამნაშავეები)

1. ღაპინწყეპული და

ქალაქ ...ში უღრიხი იმავე დღეს, შებინდებისას, ჩავიდა. სადგურის შენობიდან გამოსულს თვალწინ ფართო მოედანი გადაეშალა, რომელსაც ორი მხრიდან ქუჩები უერთდებოდა. მოედანზე მანქანები კანტიკუნტად მოძრაობდნენ. ამის დანახვამ უღრიხს მტკივნეული მოგონებები აღუძრა, როგორც იმ ადგილებს სჩვევია ხოლმე, ხშირად რომ გინახავს და მაინც არასოდეს გახსოვს.

„გარწმუნებთ, რომ შემოსავლებმა ოცი პროცენტით იკლო, ცხოვრება კი ოცი პროცენტით გაძვირდა. საერთო ჯამში, ეს ორმოცი პროცენტია!“ „მე კი გარწმუნებთ, რომ ექვსდღიანი ველოროლა ხალხთა დამაკავშირებელი მოვლენაა!“ კუბეში გაგონილი ეს ხმები უღრიხს ახლა თითქოს ყურებიდან სდიოდა. შემდეგ ცხადად ჩაესმა ვილაციის ნათქვამი: „ოპერა მაინც ყველაფერს მირჩენია!“ „ოპერა გიტაცებთ?“ „დიახ, თანაც თავდავინწყებით!“ უღრიხმა თავი გვერდზე გადახარა, თითქოს ყურიდან წყლის გამოდევნა უნდოდა. მატარებელი სავსე იყო, მგზავრობა კი – ხანგრძლივი; საუბრის წვეთებს, მგზავრობის დროს მის სხეულში რომ შეეღწია, ახლა უკუდინება დაეწყო. ჩამოსული მგზავრების ხალისიანი ფუსფუსი მოედნის სიმშვიდეს მილიდან გადმოღვრილი ნაკადივით უერთდებოდა. უღრიხი დაელოდა, როდის დაინწყებდა ნაკადი წვეთ-წვეთ დინებას. და ახლა ის სიჩუმის ვაკუუმში იდგა, ხმაურს რომ მოჰყვება ხოლმე. ყურთასმენის წამლები გინასის შემდეგ უღრიხს სიმშვიდე უჩვეულოდ მოეჩვენა. ამ სიჩუმეში ყოველივე ხილული უფრო მკაფიო იყო, ვიდრე საერთოდ არის ხოლმე. მოედნის მეორე მხარეს ფანჯრების მქრქალი მინების ფონზე ჩვეულებრივი ჩარჩოები გოლგო-

თაზე აღმართული ჯვრებივით შავად მოჩანდა. ყველაფერი, რაც მოძრაობდა, უძრავს სულ სხვაგვარად გამოეყოფოდა და არა ისე, როგორც დიდ ქალაქებში: მოძრავსაც და უძრავსაც საკუთარი მნიშვნელოვნების გასაფართოებლად აქ აშკარად ჰყოფნიდა სივრცე. ულრიხი დიდ პროვინციულ ქალაქს, სადაც რამდენიმე უსიხარულო წელი გაეტარებინა, ხანგრძლივი განშორების შემდეგ დაბრუნებული კაცის ცნობისმოყვარეობით აკვირდებოდა. ამ ქალაქის ხასიათს – უსახურს და კოლონიურს – კარგად იცნობდა. სლავურ მიწაზე მოხვედრილი გერმანული ბიურგერობის ძველთაძველი შტო გამოფიტულიყო და მის არსებობას რამდენიმე ეკლესია და გვარი თულა გაგახსენებდათ შორეულად. საერობო წარმომადგენლობის რეზიდენციისგანაც სასახლის მეტი აღარაფერი შემორჩენილიყო, აბსოლუტური მმართველობის ეპოქაში კი წარსულს საიმპერატორო ადმინისტრაციის სქელი ფენა დასდებოდა, მთელი თავისი პროვინციული შტაბბინებით, დანყებითი და უმაღლესი სკოლებით, ყაზარმებით, სასამართლოებით, სატუსალოებით, ეპისკოპოსის რეზიდენციით, საცეკვაო დარბაზებით, თეატრით და ამ ყველაფერთან დაკავშირებული ადამიანებით, რომლებსაც თან ვაჭრები და ხელოსნები მოეყოლებინათ. მოგვიანებით ჩამოსახლებული მენარმეების წყალობით მრენველობაც განვითარდა. მათი ფაბრიკები გარეუბნებში გვერდიგვერდ ჩამწკრივებულიყო და დედამიწის ამ კუთხეზე უფრო ძლიერი გავლენა მოეხდინა, ვიდრე ოდესმე რამეს. ამ ქალაქს ისტორიაც ჰქონდა და სახეც, თუმცა თვალები პირს არ ესადაგებოდა, ნიკაპი – თმებს, ყველაფერს კი ბობოქარი, მაგრამ შინაგანად ცარიელი ცხოვრების კვალი აჩნდა. შესაძლოა, განსაკუთრებულ ვითარებაში ამ ყველაფერს რაღაც გამორჩეულისთვის შეენყო ხელი.

მოკლედ რომ ვთქვათ – თუმცა სათქმელს სრულად ვერც ეს გადმოსცემს – ულრიხი „სულიერ უსაგნობას“ გრძნობდა, რომელშიც ადამიანი ისე იკარგება, რომ თავაშვებული ფანტაზიორობისკენ მიდრეკილება უჩნდება. ჯიბეში მამის დეპეშა ედო, რომლის შინაარსიც ზეპირად ახსოვდა: „გაცნობებ, რომ მალე მოვკვდები“ – ატყობინებდა მამა ვილაცის ხელით; თუ ეს სტრიქონები თავად მას ეკუთვნოდა, რასაც ხელმოწერაც „შენი მამა“ ადასტურებდა? მისი აღმატებულება

საიდუმლო მრჩეველი სერიოზულ წუთებში არასდროს ხუმრობდა. ეს უცნაური ფორმულირება სწორედაც რომ გამოგნებლად ლოგიკური იყო, რადგან ამ ამბავს შვილს ვინმე სხვა კი არა, თავად მამა ატყობინებდა, რომელიც საკუთარი აღსასრულის მოლოდინში ტექსტს თავად წერდა ან სხვას აწერიანებდა და, ასე შექმნილი საბუთი მნიშვნელობას იმ წუთს შეიძენდა, როცა სულს განუტყეებდა. ამ ვითარებას სხვაგვარად, ალბათ, ვერც გამოხატავდით, და მაინც ამ აქტიდან, სადაც აწმყო მომავლის დაუფლებას ცდილობდა, გახრწნილი ნებელობის შემზარავი, გვამის, სუნი გეცემოდათ.

მამის ამ საქციელმა ულრიხს რატომღაც პატარა ქალაქების განგებ გაუნონასწორებელი ზნე გაახსენა და ააფორიაქა ფიქრმა პროვინციაში გათხოვილ დაზე, რომელსაც რამდენიმე წუთში უნდა შეხვედროდა. მასზე მგზავრობის დროსაც ფიქრობდა, რადგან დის შესახებ ძალიან ცოტა რამ იცოდა. დროდადრო მამის წერილებით ოჯახში მომხდარ სიახლეებს იგებდა. მაგალითად: „შენი და აგატა გათხოვდა“. რადგან ულრიხმა მაშინ სახლში გამგზავრება ვერ მოახერხა, ამიტომ დეტალებსაც ატყობინებდნენ. დაახლოებით წლისთავზე დის ახალგაზრდა მეუღლის გარდაცვალების ცნობაც მიიღო, სამი წლის შემდეგ კი – თუ სწორად ახსოვდა – სხვა შეტყობინება მოუვიდა: „ჩემდა გასახარად, შენმა დამ კვლავაც გათხოვება გადაწყვიტა“. ხუთი წლის წინ დის მეორე ქორწილს ულრიხიც დაესწრო და აგატას რამდენიმე დღით ნახვის შესაძლებლობა მიეცა. მხოლოდ ის ახსოვდა, რომ ეს დღეები თეთრეულის განუწყვეტლივ მბრუნავ გიგანტურ ბორბალს ჰგავდა. დის მეუღლეს ახსოვდა, რომელიც არ მოეწონა. აგატა მაშინ, ალბათ, ოცდაორი წლის იყო, თავად კი – ოცდაშვიდის, რადგან დოქტორის ხარისხი სწორედ იმ წელს მიანიჭეს. ახლა კი აგატა ოცდაშვიდი წლის იყო და მთელი ამ ხნის მანძილზე იგი არც უნახავს და აღარც წერილობით შეხმიანებია. მხოლოდ ის ახსოვდა, რასაც მამამისი მოგვიანებით ასე ხშირად სწერდა ხოლმე: „ვაი, რომ შენი დის ქორწინებაში ყველაფერი ისე როდია, როგორც შეიძლებოდა ყოფილიყო, თუმცა მისი მეუღლე ჩინებული კაცია“. იმასაც სწერდა, „შენი დის აგატას ქმრის ამასწინანდელმა წარმატებამ დიდად გამახარაო“. ულრიხი დაახლოებით ამ შინაარ-

სის წერილებს იღებდა, რომლებსთვისაც, სამწუხაროდ, ყურადღება არასდროს მიუქცევია. ერთხელ – ეს კი ულრიხს ნათლად ახსოვდა – წერილში დის უშვილობაზე გამკილავ შენიშვნას ის იმედიც უკავშირდებოდა, რომ აგატა თავს მაინც კარგად გრძნობს, რასაც საკუთარი ხასიათის გამო არასდროს აღიარებსო. „ნეტა როგორია ახლა?“ – ფიქრობდა ულრიხი. მოხუცის დასახასიათებლად ისიც გამოდგებოდა, რომ მან ორივე, დაც და ძმაც, რომლებსაც ერთმანეთის ამბებს მონდომებით ატყობინებდა, დედის გარდაცვალებისთანავე, უმწეო ასაკში, ოჯახურ კერას მოსწყვიტა. ისინი ცალ-ცალკე, სხვადასხვა ინტერნატებში იზრდებოდნენ და ულრიხს, რომელიც უნესოდ იქცეოდა, არდადეგებზე სახლში დაბრუნების უფლება არ ჰქონდა. ასე რომ, და ბავშვობის მერე წესიერად აღარ ენახა, თუმცა მაშინ ერთმანეთი ძალიან უყვარდათ. გამონაკლისი ერთადერთი შემთხვევა იყო, როცა ერთად შედარებით დიდხანს დაყვეს. მაშინ აგატა ათი წლის იყო.

მსგავს პირობებში ულრიხს სრულიად ბუნებრივად მიაჩნდა, რომ მიმონერა არ ჰქონდათ. ან რა უნდა ეთქვათ ერთმანეთისთვის? როცა აგატა პირველად გათხოვდა, ულრიხი – როგორც ახლა იხსენებდა – ლეიტენანტი იყო და დუელში მიღებული ჭრილობის გამო ჰოსპიტალში იწვა. ღმერთო, რა ვირი იყო! კაცმა რომ თქვას, არც არაფრით განსხვავდებოდა სხვა დანარჩენი ვირებისგან! გაახსენდა, რომ ლეიტენანტობის დროინდელი ისტორია არაფერ შუაში იყო. სულ მალე ის ინჟინერი უნდა გამხდარიყო და რალაც „მნიშვნელოვანით“ იყო დაკავებული, რის გამოც ოჯახურ დღესასწაულს არ დასწრებია. დაზე კი ესმოდა, თავისი ქმარი ძალიან უყვარსო. ახლა აღარ ახსოვდა, ეს ვისგან გაიგო, მაგრამ მაინც რას ნიშნავს „ძალიან უყვარს“? ამას ხომ ისე, უბრალოდ ამბობენ ხოლმე. აგატა მეორედაც გათხოვდა. ულრიხი მის მეორე ქმარს ვერ იტანდა – ანტიპათიას არა მარტო მის მიერ მოხდენილი შთაბეჭდილება იწვევდა, არამედ მისი წიგნებიც, რომლებიც ულრიხს წაეკითხა და ამის შემდეგ აგატა არცთუ შემთხვევით დაევიწყებინა. ასეთი საქციელი მოსაწონი არ იყო. თავს გამოუტყდა, რომ და არც ბოლო წელს გახსენებია, როცა რაზე აღარ ფიქრობდა და არც მაშინ, როცა მამის გარდაცვალება შეიტყო. სადგურზე დახვედ-

რილ მოხუც მსახურს სიძის შესახებ ჰკითხა. როცა გაიგო, რომ მას მხოლოდ დაკრძალვაზე ელოდნენ, ძალიან გაუხარდა. დაკრძალვამდე სულ რაღაც ორი-სამი დღე დარჩენილიყო, მაგრამ ესეც განდევნა-ლობის უსასრულო დროდ მოეჩვენა, რომელიც დასთან ერთად უნდა გაეტარებინა, თითქოს ამქვეყნად ერთმანეთისთვის ყველაზე ახლობელი ადამიანები ყოფილიყვნენ. ამაოდ ეკითხებოდა საკუთარ თავს, რა კავშირი იყო ამ ყველაფერს შორის; „უცნობ დაზე“ ფიქრი, ალბათ, ერთ-ერთი ის ტევადი აბსტრაქცია იყო, რომელიც ყველა იმ გრძნობას მოიცავს, სხვაგან რომ ვერ პოულობს ადგილს.

ამ ფიქრებით შეპყრობილი უღრიხი ნელა შედიოდა ქალაქში, რომელიც მის წინ გადაშლილიყო და ერთდროულად ნაცნობიც იყო და უცნობიც. მოხუცი მსახური, რომელიც მაჟორდომის, ლაქიისა და უნივერსიტეტის თანამშრომლის ფუნქციებს ერთდროულად ისე ითავსებდა, რომ მათ შორის წლების მანძილზე შინაგანი ზღვარი ნაშლილიყო, ეტლით გაუშვა და წიგნებით სავსე ბარგიც გაატანა. ალბათ, ამ მორიდებულ, გულჩათხრობილ კაცს უკარნახა უღრიხის მამამ შვილისთვის გასაგზავნი გარდაცვალების დეპეშა. სახლისკენ მიმავალ ნაცნობ გზაზე უღრიხი ფეხებს თითქოს თავისით მიჰყავდა, გრძნობები კი ფხიზლად და ცნობისმოყვარედ ისრუტავდა იმ შთაბეჭდილებებს, რითაც დიდი ხნის უნახავი მზარდი ქალაქი ასე გვაკვირვებს. ერთ ადგილას ფეხებმა მთავარი ქუჩიდან თითქოს თავისით გადაუხვიეს და ცოტა ხნის შემდეგ უღრიხი ორი ბალის გალავნით შემოსაზღვრულ პატარა შესახვევში აღმოჩნდა, სადაც ირიბად იდგა მეზონინიანი ორსართულიანი სახლი. მის გვერდით ძველი საჯინიბო მოჩანდა, ზედ გალავანთან კი – პატარა სახლი, სადაც მსახური ცხოვრობდა ცოლთან ერთად. სახლი ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებდა, თითქოს მოხუც მეპატრონეს, მსახურებისადმი სრული ნდობის მიუხედავად, ისინი რაც შეიძლება მოემორებინა, მაგრამ მანაც საკუთარ კედლებში მოექცია. ფიქრებში ჩაძირული უღრიხი ბალის ჩარაზულ შესასვლელს მიადგა და დაბალ, სიძველისაგან ჩამავებულ კარზე ზარის ნაცვლად დაკიდებული ლითონის დიდი რგოლით დააკაკუნა, მაგრამ მსახურმა მოიბრინა და შეცდომა გამოასწორა. ისინი უკან დაბრუნდნენ, ბალის გალავანს შემოუარეს და მთავარ

შესასვლელს მიადგნენ, სადაც ეტლი იდგა. ულრიხს სახლის დაკეტილი კარის დანახვაზელა გაახსენდა, რომ და სადგურზე არ დახვედრია. მსახურმა ამცნო, ქალბატონს შაკიკი აქვს, საუზმის შემდეგ თავის ოთახში განმარტოვდა და დამიბარა, ბატონი დოქტორი რომ მობრძანდება, გამალვიძეო. „ხშირად ანუხებებს ქალბატონს შაკიკი?“ – იკითხა ულრიხმა, თუმცა მაშინვე ინანა საკუთარი მოუქნელობა, რადგან ამ კითხვამ უნებლიეთ მშობლიური სახლისადმი მისი გაუცხოება გასცა, რაზეც ადამიანები ღუმელს ამჯობინებენ. „ახალგაზრდა ქალბატონმა ნახევარ საათში ჩაის მორთმევა მიბრძანა“, – მიუგო მოხუცმა განვრთნილი მსახურის თავაზიანი ტონით, რითაც ფრთხილად აგრძნობინა, რაც ჩემს მოვალეობაში არ შედის, იმის არაფერი გამეგებაო.

ულრიხმა ფანჯრებს ახედა; იფიქრა, აგატა ჩემს მოსვლას თვალს შემოდან ადევნებსო. „ნეტა სასიამოვნო ადამიანია?“ – დაინტერესდა ულრიხი და გაიფიქრა, რომ, თუ აგატა არ მოენონებოდა, ეს მის აქყოფნას გაუსაძლისს გახდიდა. ის, რომ აგატა არც სადგურზე დახვედრია და არც სახლში გამოგებებია, მისდამი ნდობით განაწყობდა და ამგვარ საქციელში მონათესავე გრძნობებს ხედავდა, რადგან აგატას კართან დახვედრა ისევე გაუმართლებელი იქნებოდა, როგორც ულრიხის საქციელი, სახლში შესვლისთანავე მიცვალებული მამის სახეზე რომ გავარდნილიყო. აგატას მსახურის პირით გადასცა, რომ ნახევარ საათში მზად იქნებოდა და თავის მონესრიგება სცადა. თავისი ბავშვობის დროინდელი, მანსარდის ტიპის ოთახი, რომელიც მისთვის მოემზადებინათ, მეზონინში მდებარეობდა. ოთახის ავეჯისთვის ნაჩქარევად შერჩეული ნივთებიც დაემატებინათ, რათა მოზრდილ ადამიანს თავი მოხერხებულად ეგრძნო. „სანამ მიცვალებული სახლშია, სხვაგვარად, ალბათ, ვერც მოხერხდება“, – გაიფიქრა ულრიხმა და საკუთარი ბავშვობის ნანგრევებში გაჭირვებით, თუმცა ერთგვარი სიამოვნებითაც მოეწყო: ეს გრძნობა მასში მიწიდან ასული ნისლივით გაჩნდა. ულრიხმა ტანსაცმლის გამოცვლა დააპირა და პიჟამას მსგავსი საშინაო კოსტიუმის ჩაცმა მოუნდა, რომელიც ნივთების ამოლაგებისას მოხვდა ხელში. „სახლში მაინც შემხვედროდა და მომსალმებოდა!“ – გაიფიქრა დაზე. ტანსაცმლის დაუდევრად შერჩევაში ულრიხს

დისადმი საყვედური ეტყობოდა, თუმცა ის გრძნობაც ახლდა თან, რომ აგატას საქციელს მისთვის მოსაწონი რაღაც მიზეზი უნდა ჰქონოდა. ეს გრძნობა კი ტანსაცმლის გამოცვლას იმ თავაზიანობას ანიჭებდა, რომელიც ნდობის ძალდაუტანებელ გამოხატვას ახლავს თან.

ულრიხმა ფართო, შავ-თეთრუჯრედებიანი ფაფუკი პიჟამა ჩაიცვა, რომელსაც მაჯებთან, კოჭებთან და წელზე თასმები ჰქონდა გაყრილი და პიეროს კოსტიუმს მოგაგონებდათ. უძილო ღამისა და გრძელი მოგზაურობის შემდეგ პიჟამა სხეულზე სასიამოვნოდ მოელამუნა. ულრიხი კიბეებს ჩაუყვავა. ოთახში შესვლისთანავე, სადაც და ელოდებოდა, საკუთარმა ჩაცმულობამ გააოცა, რადგან შემთხვევითობის იდუმალმა ძალამ ინება და იგი მაღალი, ქერა, მოვარდისფრო-მონაცრისფროზოლებიანი და უჯრედებიანი პიეროს პირისპირ აღმოჩნდა, რომელიც ერთი შეხედვით ძალიან ჰგავდა მას.

– არ ვიცოდი, რომ ტყუპები ვიყავით! – უთხრა აგატამ და სახე გაუნათდა.

2. ნდობა

ერთმანეთი არ გადაუკოცნიათ, უბრალოდ პირისპირ იდგნენ. შემდეგ ადგილები შეიცვალეს და ულრიხს საშუალება მიეცა, დას დაჰკვირებოდა. ერთნაირად მაღლები იყვნენ. აგატას მასზე ღია ფერის თმა ჰქონდა, მაგრამ კანს ისეთივე სურნელოვანი სიმშრალე ეტყობოდა, როგორც მისას. ეს ერთადერთი იყო, რაც ულრიხს საკუთარ სხეულში მოსწონდა. აგატას პატარა და მკვრივი მკერდი ჰქონდა და არა ჩამოწეული, კიდურები კი – თხელი და გრძელი, ისეთი, როგორც ბუნებრივ ენერგიას და სილამაზეს აერთიანებს.

– იმედია, შაკიკმა გაგიარა, აღარაფერი გეტყობა, – უთხრა ულრიხმა.

– არც მქონია. ეს ისე, მსახურს საქმის გასაიოლებლად ვათქმევინე, – აუხსნა აგატამ. – ხომ არ შემოგივლიდი, მეზარება-მეთქი. მეძინა. აქ მივეჩვიე. როგორც კი თავისუფალ წუთს გამოვინახავ, მაშინვე ვიძინებ. საერთოდ ზარმაცი ვარ; მგონი, სასონარკვეთილების გამო. როცა გავიგე, რომ ჩამოდიოდი, საკუთარ თავს ვუთხარი: იმედია, ჩემი ძილისგუდობა ამით დამთავრდება-მეთქი და ასე ვთქვათ, მკურნალ ძილს მივეცი თავი. მსახურს კი, კარგად რომ დავფიქრდი, მიზეზად შაკიკი დავუსახელე.

– სპორტი არ გაინტერესებს? – ჰკითხა ულრიხმა.

– ცოტა ჩოგბურთს ვთამაშობ. საერთოდ კი სპორტი მძულს.

ლაპარაკის დროს ულრიხი დის სახეს კიდევ ერთხელ დააკვირდა. მოეჩვენა, რომ აგატა მას დიდად არ ჰგავდა. თუმცა, შეიძლება, ცდებოდა, შეიძლება, ისე ჰგავდა, როგორც პასტელი ხის გრაფიურას, ამიტომ მასალათა განსხვავებულობა ხაზებსა და სიბრტყეებს შორის თანხვედრას თვალისთვის შეუმჩნეველს ხდიდა. ეს სახე რაღაცით აღელვებდა. ცოტა ხნის შემდეგ მიხვდა, რომ უჭირდა მასზე რამის ამოკითხვა. სახეს რაღაც ისეთი აკლდა, რაც, ჩვეულებრივ, ადამიანის შეფასების შესაძლებლობას იძლევა. აგატას მეტყველი სახე ჰქონდა, მაგრამ მასში არაფერი იყო ისეთი გამოკვეთილი, რაც, საზოგადოდ, სახასიათო ნაკვეთებს ქმნის.

– როგორ მოხდა, რომ შენც ასე გაცვია? – ჰკითხა ულრიხმა.

– წარმოდგენა არ მაქვს, – უპასუხა აგატამ. – ვიფიქრე, რომ ლამაზი იქნებოდა.

– ძალიან ლამაზია, – უთხრა ულრიხმა სიცილით. – შემთხვევითობის ფანდი! როგორც ვხედავ, მამის სიკვდილს არც შენ შეუძრწუნებხარ.

აგატა თითის წვერებზე აინია და შემდეგ დაეშვა.

– შენი ქმარიც აქ არის? – ჰკითხა ძმამ მხოლოდ იმიტომ, რომ რაღაც ეთქვა.

– პროფესორი ჰაგაუერი მხოლოდ დაკრძალვას დაესწრება.

ჩანდა, რომ ახარებდა მისი სახელის ასე ოფიციალურად და დისტანცირებულად წარმოთქმის შესაძლებლობა, თითქოს ვიღაც უცხოზე ლაპარაკობსო.

ულრიხმა არ იცოდა, რა პასუხი გაეცა.

– დიახ, დიახ, მითხრეს, – თქვა მან.

მათ კვლავ შეხედეს ერთმანეთს, შემდეგ კი, როგორც წესი მოითხოვდა, იმ პატარა ოთახში შევიდნენ, სადაც მიცვალებული ესვენა.

ოთახი ხელოვნურად ჩაებნელებინათ და შავი ფერი ჭარბობდა. ყვავილებისა და ანთებული სანთლების სუნი იდგა. ორივე პიეროწელში გამართული იდგა მიცვალებულის წინ და მას დაჰყურებდა.

– ჰაგაუერთან აღარ დავბრუნდები! – თქვა აგატამ, რათა ამ თემაზე საუბარი დაესრულებინათ. იფიქრებდით, მიცვალებულის გასაგონად ამბობსო.

მიცვალებული მაღალ ტახტზე ესვენა, რისთვისაც თადარიგი სიცოცხლეშივე თავად დაიჭირა. ფრაკში გამოეწყობა და ორდენებით დამშვენებულს სუდარიდან, რომელიც მკერდამდე სწვდებოდა, გახამებული პერანგი მოუჩანდა. გულხელდაკრეფილს ჯვარცმა არ ეჭირა. პატარა, მკვეთრი წარბზედა რკალები, ჩავარდნილი ლოყები და ტუჩები ჰქონდა. თითქოს უთვალეზო გვამის კანში იყო ჩაკერებული, რომელიც ჯერ კიდევ ადამიანის ნაწილია, მაგრამ თან უკვე უცხოა მისთვის. სიცოცხლის სამგზავრო ტომარა! ულრიხმა უნებლიეთ საკუთარი არსების იმ ფესვზე იგრძნო დარტყმა, სადაც არც გრძნობებია და არც აზრები. სიტყვიერად ამის გამოთქმა რომ დასჭირვებოდა, მხოლოდ იმის თქმას შეძლებდა, რომ დამთავრდა უსიყვარულო, მტანჯველი ურთიერთობა. როგორც ცუდი ქორწინება ხდის ცუდს ადამიანებს, რომლებიც მისგან თავს ვერ ითავისუფლებენ, ასევე მოქმედებს ადამიანებზე მარადისობისთვის გამიზნული მძიმე ხუნდებიც, როცა ცხოვრება მათ ქვეშ სულს ლაფავს.

– მერჩინა, უფრო ადრე ჩამოსულიყავი, – განაგრძო აგატამ, – მაგრამ მამა არ დამთანხმდა. საკუთარ სიკვდილს რაც შეეხება, ყველაფერზე თავად იბრუნა. ალბათ, შენ თვალწინ რომ მომკვდარიყო, დაიტანჯებოდა. უკვე ორი კვირაა, აქ ვცხოვრობ. საშინელება იყო.

– შენ მაინც თუ უყვარდი? – ჰკითხა ულრიხმა.

– თადარიგი თვითონ დაიჭირა. ყველაფერი თავის მსახურს მიანდო და ამის შემდეგ ისეთი ადამიანის შთაბეჭდილებას ტოვებდა, რო-

მელსაც საქმე აღარაფერი აქვს და ტყუილად ცხოვრობს. ყოველ 15 წუთში თავს წამოსწევდა ხოლმე და მამონებდა, ოთახში ვიყავი თუ არა. ასე იყო თავიდან. შემდეგ დღეებში ყოველ ნახევარ საათში იქცეოდა ასე, მერე კი – ყოველ საათში. იმ შემზარავ ბოლო დღეს კი ასე მხოლოდ ორჯერ თუ სამჯერ მოიქცა. მთელი ის დღეები სიტყვაც არ უთქვამს ჩემთვის. მარტო კითხვაზე თუ მცემდა პასუხს.

სანამ აგატა ლაპარაკობდა, ულრიხი ფიქრობდა: „საკმაოდ ძლიერი. ბავშვობაში შეეძლო, ჩუმად გამოეხატა სიჯიუტე. თითქოს მაინც დამთმობს რომ ჰგავს?“. უცებ ზვავი გაახსენდა. ერთხელ ზვავით განადგურებულ ტყეში სიკვდილს ძლივს გადაურჩა. ზვავი თოვლის ფუმფულა ღრუბელს ჰგავდა, რომელიც დაუოკებელმა ძალამ ჩამონგრეულ მთასავით გაამაგრა.

– დეპეშა შენ გამომიგზავნე? – ჰკითხა ულრიხმა.

– არა, რა თქმა უნდა, მოხუცმა ფრანცმა! უკვე დავალებული ჰქონდა. მამა მოვლის უფლებას არ მძლევედა. ფაქტია, არასდროს ვყვარებივარ და ვერც ვხვდები, რატომ გამომიძახა. თავს ცუდად ვგრძნობდი ხოლმე და ჩემს ოთახში ხშირად ვიკეტებოდი. სწორედ ასეთ დროს გარდაიცვალა.

– ამით, ალბათ, იმის დამტკიცება უნდოდა, რომ შეცდომა დაუშვი. ნამოდი! – უთხრა ულრიხმა აგატას მწარედ და კარისკენ ნაიყვანა. – იქნებ უნდოდა, რომ შუბლზე მოფერებოდი ან მის სასთუმალთან მუხლი მოგეყარა? ალბათ, ნაკითხული ჰქონდა, რომ მამას ასე ეთხოვებინ. მაგრამ ამის სათქმელად ენა არ მოუტრიალდა.

– შეიძლება, – თქვა აგატამ.

ისინი კიდევ ერთხელ შეჩერდნენ და მამას შეხედეს.

– ისე, ეს ყველაფერი ამაზრზენია! – თქვა აგატამ.

– კი, – თქვა ულრიხმა, – თუმცა ვინ იცის...

ოთახიდან რომ გავიდნენ, აგატა კიდევ ერთხელ შეჩერდა და ულრიხის უთხრა:

– ისეთი რამეებით გინყალებ გულს, რაც, ბუნებრივია, არ გადარდება. მაგრამ სწორედ მამის ავადმყოფობის დროს გადავწყვიტე, ქმართან აღარ დავბრუნდე!